

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

dru10_sfragistika

Sfragistika

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0950
Kódování materiálu	VY_32_INOVACE_dej1_dru10
Označení materiálu	dru10_sfragistika
Název školy	Gymnázium Kladno
Autor	Mgr. Ladislava Růžičková
Anotace	Sfragistika, funkce, užití, výroba, připojení vývoj pečeti, pečetidla, zvláštnosti.
Předmět	Dějepis
Tematická oblast	Pomocné vědy historické
Téma	Sfragistika
Očekávané výstupy	Studenti získají základní informace o problematice pečeti, budou umět charakterizovat jednotlivé fáze výroby pečeti, porozumí dlouhodobému vývoji pečeti a zároveň dokáží vysvětlit jejich zastaralost v daném historickém období. Cílem učitele je ukázat i výtvarnou krásu a originalitu těchto předmětů.
Klíčová slova	Sfragistika, tvary, druhy, materiál, funkce, vývoj, papežská pečeť, císařská pečeť, městské pečeti
Druh učebního materiálu	Přednáškový list doplněný obrazovým materiálem
Ročník	třetí
Cílová skupina	vyšší stupeň osmiletého gymnázia, čtyřleté gymnázium
Ověřeno	26.11.2012, SDEJ
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora	

Metodický pokyn

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

dru10_sfragistika

SFRAGISTIKA

Nauka o funkci, užití, vývoj, zhotovování pečeti:

1. Funkce:

- schopnost zachovat jména, nápisy, symboly
- jednoznačné označení osoby
- ověřuje a zajišťuje právní platnost

2. Užití:

- uzavírání, zapečetění listin
- ověřování obsahu listin
- pověřovací funkce pro toho, kdo se pečetí prokáže

3. Vývoj:

- ve starověku ožívána funkce uzavírání a ověřování
- ve středověku totéž, více je posílena funkce ověřovací, z důvodu vyšší negramotnosti
- v pozdním středověku a počátku novověku se uplatňují všechny výše uvedené funkce
- v novověku upadá funkce ověřovací, je nahrazena podpisy a razítky, zůstává pouze SLEPÁ PEČEŤ vyražená na sucho do papíru., má funkci estetickou. Během 17. století mizí i zapečetění listin, náhradou jsou obálky a sešívání dopisů.
- v dalších stoletích má pečeť funkci pouze dekorativní

4. Zhotovování a vnější znaky pečeti

- tvar – kulatý, oválný, zašpičatělý ovál, štitovitý
- velikost – 5 – 150 mm, 2 – 5 cm
- materiál – vosk a přírodní barvy, nejčastěji červená, zelená, černá, dále kovy, nejčastěji zlato a stříbro (jádro z vosku – povrch zlato)
- obraz pečetního pole – jednostranné pole, tzn. obraz nebo obtisk pečetního prstenu pouze na jedné straně. Dvoustranné, rub i líc má obraz stejného průměru. Součástí obrazu je i nápis, je umístěn buď v pečetním poli nebo po obvodu pečeti. Obrazy mohou být nápisové, obrazové, portrétní, znakové a kombinované.

obr. č. 1

obr. č. 2

obr. č. 3

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

dru10_sfragistika

5. Připojení pečeti

- je provedeno buď přímo na listinu, nebo je připojení realizováno přivěšením pečeti proužkem pergamenu, hedvábnou šňůrou, konopným závěsem. Spodní část listiny je zahnuta a vytváří kapsu, které říkáme **PLIKA**.

obr. č. 4 Pečeť obce ždírecké z roku 1835

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

dru10_sfragistika

6. Pečetidla

- vyrobená z oceli, železa, zlata, stříbra, slonoviny, tvrdého dřeva

obr. č. 5 Obecní pečeť Šardice

7. Dodatky

- pečeti používal jako první pravděpodobně papež, užití pečeti papežskou kanceláří se datuje do počátku 9. století. Pečeť měla na přední straně portréty apoštolů Petra a Pavla a na zadní straně byl umístěn nápis se jménem stávajícího papeže. Papežské pečeti měly formu prstenovou a formu buly. Kromě těchto pečeti vznikla i pečeť císařská, na ní byl zobrazen panovník v plném majestátu, sedící na trůně s atributy moci. V dalším historickém vývoji vznikly pečeti biskupské, šlechtické, církevních řádů, městské a vesnické. Od 14. století se používání pečeti stalo běžnou součástí administrativního a politického života. Co se týká Českých zemí, nejstarší dochovanou pečetí je pečeť krále Vladislava I., na přední straně je zobrazen panovník v plném majestátu a na druhé straně je umístěn sv. Václav. Zajímavá je i pečeť krále Přemysla Otakara II., který sv. Václava nahradil jezdeckým výjevem. Osobnost sv. Václava byla umístěna na zemskou pečeť.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

dru10_sfragistika

pečeť Přemysla Otakara II. po královské korunovaci (užívaná v r.1262)

obr. č. 6 Pečeť Přemysla Otakara II.

Zdroje obrázků

[1] volné dílo. [cit. 2012-11-19]. věrná fotografická reprodukce původního dvourozměrného uměleckého díla. Doba ochrany majetkových autorských práv již vypršela. Pečeť Kopřivnice. Dostupný na WWW:

<http://www.koprivnice.cz/index.php?id=koprivnicke-noviny-koprivnice&clanek=5152>

[2] volné dílo. [cit. 2012-11-19]. věrná fotografická reprodukce původního dvourozměrného uměleckého díla. Doba ochrany majetkových autorských práv již vypršela. Pečeť Domanen Verwaltung Smiřitz & Hořenoves (dnes Hoříněves).

Dostupný na WWW:

<http://www.smirice.eu/rakousko/pecet.htm>

[3] volné dílo. [cit. 2012-11-19]. věrná fotografická reprodukce původního dvourozměrného uměleckého díla. Doba ochrany majetkových autorských práv již vypršela. Šumvaldská pečeť.

Dostupný na WWW: <http://www.riedl.wz.cz/sumvald.htm>

[4] volné dílo. [cit. 2012-11-19]. věrná fotografická reprodukce původního dvourozměrného uměleckého díla. Doba ochrany majetkových autorských práv již vypršela. Pečeť obce ždírecké z roku 1835.

Dostupný na WWW:

<http://www.zdirec.cz/cz/mesto/historie,-kroniky/pecet-obce-zdirecke-z-roku-1835.html>

[5] volné dílo. [cit. 2012-11-19]. věrná fotografická reprodukce původního dvourozměrného uměleckého díla. Doba ochrany majetkových autorských práv již vypršela. Obecní pečeť Šardice.

Dostupný na WWW: <http://sardice.cz/obecni-pecet>

[6] volné dílo. [cit. 2012-11-19]. věrná fotografická reprodukce původního dvourozměrného uměleckého díla. Doba ochrany majetkových autorských práv již vypršela. Pečeť Přemysla Otakara II.

Dostupný na WWW:

http://ff.ujep.cz/velimsky/cs_1_1/08CS/08CS.htm